

5. PIELIKUMS. LIEPĀJAS PILSĒTAS, DIENVIDKURZEMES UN KULDĪGAS NOVADU IEDZĪVOTĀJU KULTŪRAS PATĒRIŅA DIENASGRĀMATAS

Apakšpētījums “Liepāja – Eiropas kultūras galvaspilsēta 2027.gadā” novērtējuma pētījuma ietvaros

Autori: Līga Vinogradova un Lote Katrīna Cērpa, Latvijas Kultūras akadēmijas Kultūras un mākslu institūts
Andis Daugavvanags, Latvijas Kultūras akadēmija

SATURS

Ievads	2
Pētījuma metodoloģija	3
Dalībnieku raksturojums	5
Rezultāti	6
Dominējošs reģionāls kultūras patēriņš	6
Dzīvesvietā balstītais, ne publiskais kultūras patēriņš ir dominējošais	6
Klātienas aktivitātes dominē	6
Koncertzāles un citas kultūras norišu iespējas tiek novērtētas	6
Daudzveidīgas dabas piedāvātās iespējas brīvā laika pavadīšanai	6
Sports, dārzs un ārtelpu norises kā konkurējošas kultūras aktivitātēm	6
Prāta un erudīcijas spēļu popularitāte	7
Kultūrvietas un kafejnīcas kā pulcēšanās vieta	7
Kultūras līdzdalībai ir daudzveidīgas izpausmes formas	7
Pilsoniski aktīvs dzīvesveids vs. aktīva kultūras līdzdalība	7
Kopsavilkums	8

IEVADS

Kultūras patēriņa prakšu mērīšana Latvijā līdz šim notikusi kvantitatīvā formā, kopš 2014. gada ik pēc diviem gadiem pēc LR Kultūras ministrijas norisinājušies kultūras patēriņa un līdzdalības pētījumi. Tos īstenojusi Latvijas Kultūras akadēmijas komanda, attīstot savu kapacitāti pētīt iedzīvotāju kultūras patēriņa paradumus. 2024. gadā tika izstrādāta jauna pieeja kultūras patēriņa padziļinātai izpētei – kultūras patēriņa dienasgrāmatas. Tās dod iespēju detalizēti pētīt iedzīvotāju ikdienas paradumus un kultūras vietu tajos, ietverot gan klātienē, gan digitālā kultūras patēriņa prakses. Kultūras patēriņa dienasgrāmatas, atšķirībā no kultūras patēriņa regulārā monitoringa un kvantitatīvajiem datiem, ļauj paskatīties uz kultūras patēriņu kādā reģionā vai valstī kopumā individuālā līmenī, pieņemot, ka kultūras patēriņa prakses dzīves laikā veido daudzveidīgi faktori (ģimene, izglītība, socioekonomiskais stāvoklis, dzīvesstila izvēle, dzīvesvieta un kultūras pieejamība tajā, dzīves gājuma pagriezieni, kā bērnu dzimšana, pieaugšana, rūpes par vecākiem u.tml.).

Pētījuma **mērķis** ir padziļināti izpētīt Liepājas un apkārtnējo novadu iedzīvotāju individuālos kultūras patēriņa paradumus klātienē un digitālajā vidē, fokusējoties, kā mijiedarbojas klātienē un digitālās kultūras aktivitātes un kā iedzīvotāji veido dažādas kultūras patēriņa prakses konkrētajā mērķteritorijā.

Kultūras patēriņš ir visas tās aktivitātes, kas tiek īstenotas saistībā ar kultūru un mākslu (grāmatu lasīšana, filmu un TV skatīšanās, mūzikas klausīšanās, teātra, muzeju apmeklējums u.c.), tajā skaitā līdzdalības prakses (iesaiste amatiermākslās, radošās aktivitātēs, fotografēšana u.tml.).

Pētniekiem interesē arī **digitālās kultūras patēriņa** prakses – visas tās aktivitātes, kas tiek veiktas saistībā ar kultūru un mākslu tiešsaistē (mūzikas klausīšanās un filmu skatīšanās straumēšanas platformās, e-grāmatu lasīšana, informācijas par kultūru iegūšana internetā, kultūras iestāžu mājaslapu apskate, datu bāzu izmantošana, virtuāla muzeju apmeklēšana u.c.)

PĒTĪJUMA METODOLOĢIJA

Pētījuma metodoloģija – dienasgrāmatu metode. Izmantotā pieeja ir inovatīva un pielāgota atbilstoši Latvijas situācijai, un līdz šim šādā formā nav izmantota kultūras patēriņa pētniecībā. Pētījuma dalībniekiem 1 mēneša ietvarā ir jāpilda dienasgrāmatas veidne, pierakstot, kādas klātienēs un digitālā kultūras patēriņa aktivitātes ir īstenotas (1. attēls).

1. attēls. Kultūras patēriņa dienasgrāmatas veidne (Excel)

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S
1	INFORMĀCIJA PAR AKTIVITĀTES NORISES SITUĀCIJU										RAKSTURNOJUMI				AIDPLĀKS PAR IZVĒLĒTO KATEGORIJU				
2	Nr.p.k.	Datums	Sākuma laiks	Beigu laiks	Ilgums	Dalībnieka atrodšanās vieta	TĪKA DIGITĀLAJĀM AKTIVITĀTĒM		Aktivitātes nosaukums	Vienatnē / kopā ar kādu	Kurš rēķināja	Bezmaksas / Maksa (Lai abonements)	Darbam / mācīšanās / personīgi	Aktivitātes kategorija	1. Audiovizuālie produkti (filmas, seriāli, video, TV)	2. Kultūras mantojums	3. Vizuālā māksla, fotogrāfija, dizains un arhitektūra	4. Literatūra	5. Skatuves māksla (teātris, opera, dejas, cirks u.tml.)
3	Tuopri uzrakstījis	Ieskaņā pabeidzis	Ieskaņā pabeidzis	Ieskaņā pabeidzis	Automātiski nosūtīts	Ieskaņā beidz formā	Ieskaņā beidz formā	Izvēlies no saraksta	Ieskaņā beidz formā	Izvēlies no saraksta	Ieskaņā beidz formā	Izvēlies no saraksta	Izvēlies no saraksta	Izvēlies no saraksta	Izvēlies no saraksta	Izvēlies no saraksta	Izvēlies no saraksta	Izvēlies no saraksta	Izvēlies no saraksta
4	Paragrs 1	14.10.2024.	14:00:00	14:20:00	00:20:00	Troļķubūris	Sportlū	Viedtālrunis	Klasikas pārraidīšana	Vienatnē	Pati	Maksājot pats	Personīgi	6. Mūzika					
5	Paragrs 2	10.10.2024.	19:00:00	20:10:00	01:10:00	Dalies teātris	-	-	Izrāde "Dēļ lapa"	Ar bērnu(-iem)	Bērns	Maksājot cita persona mājamlokalitātē	Personīgi	5. Skatuves māksla (teātris, opera, dejas, cirks u.tml.)					53. gadsimta māksla
6	Paragrs 3	11.10.2024.	21:30:00	23:50:00	02:20:00	Dzīvesvieta	-	-	Lauz grāmata "Atmiņu atrodumi"	Vienatnē	Kolēģis	Maksājot cita persona apmācības iestādē	Darbam	4. Literatūra				43. Lauz grāmata grāmatu	
7	Paragrs 4	11.10.2024.	08:20:00	08:30:00	00:10:00	Automātina	Radio aplikācija	Viedtālrunis	Klasikas radio SMM	Ar partneri	Vīrs	Bezmaksas	Personīgi	6. Mūzika					
8	Paragrs 5	12.10.2024.	09:20:00	12:30:00	03:10:00	Pie drauga	Netflix	Dators	Filma "Tīkster"	Ar draugu(-iem)	Draugs	Maksājot pats	Personīgi	1. Audiovizuālie produkti (filmas, seriāli, video, TV)	3. Skatuves māksla apmācības iestādē				
9	1. Dienas grāmata uzrakstījis		00:00:00	00:00:00	00:00:00														
10	2		00:00:00	00:00:00	00:00:00														
11	3		00:00:00	00:00:00	00:00:00														
12	4		00:00:00	00:00:00	00:00:00														
13	5		00:00:00	00:00:00	00:00:00														
14	6		00:00:00	00:00:00	00:00:00														
15	7		00:00:00	00:00:00	00:00:00														
16	8		00:00:00	00:00:00	00:00:00														
17	9		00:00:00	00:00:00	00:00:00														
18	10		00:00:00	00:00:00	00:00:00														
19	11		00:00:00	00:00:00	00:00:00														
20	12		00:00:00	00:00:00	00:00:00														
21	13		00:00:00	00:00:00	00:00:00														
22	14		00:00:00	00:00:00	00:00:00														
23	15		00:00:00	00:00:00	00:00:00														
24	16		00:00:00	00:00:00	00:00:00														
25	17		00:00:00	00:00:00	00:00:00														
26	18		00:00:00	00:00:00	00:00:00														
27	19		00:00:00	00:00:00	00:00:00														
28	20		00:00:00	00:00:00	00:00:00														
29	21		00:00:00	00:00:00	00:00:00														

Pētījuma **mērķgrupa** – Liepājas, Dienvidkurzemes un Kuldīgas novada iedzīvotāji no 18 gadiem, kuriem nav tieša saistība ar kultūras jomu un kuri pārstāv dažādas sociodemogrāfiskās grupas (vecums, dzimums, dzīvesvieta u.tml.), profesijas un dzīvesstilu.

Izlases atlase – pētījumā aicināti pieteikties tie mērķteritoriju iedzīvotāji, kur atbildīgi spētu veikt uzdevumu (notikumu fiksāciju dienasgrāmatās), aicinājums izplatīts Nodibinājuma Liepāja 2027 un Latvijas Kultūras akadēmijas sociālajos tīklos, kā arī ar sniega pikas principu (viens dalībnieks iesaka nākamo). Iedzīvotājiem par aizpildītu dienasgrāmatu tika piedāvāta atlīdzība – Liepājas dāvanu karte.

Izlase – pētījuma ietvaros tika iegūtas 10 kultūras patēriņa dienasgrāmatas.

Veiktie mērījumi. Kopā iespējams norādīt 135 dažādus kultūras patēriņa indikatorus (aktivitātes), kas sakārtoti 11 kategorijās (1. tabula). 9 no tām ir saistītas ar kultūras nozari – audiovizuālā māksla; kultūras mantojums; vizuālā māksla, fotogrāfija, dizains un arhitektūra; literatūra; skatuves māksla; mūzika; citas ar kultūru saistītas aktivitātes (bērniem, izklaidei, notikumi un pirkumi); informācija par kultūru; līdzdalība amatiermākslā. Divas raksturo citas brīvā laika vai līdzdalības prakses, kas nav saistītas ar kultūru, lai gūtu priekšstatu, kas ir tas, ar ko dalībnieki nodarbojas brīvajā laikā un kā kultūras prakses konkurē ar citām (piemēram, dārzkopību, sportu u.tml.). Minētās kategorijas ietvēra dažādas aktivitātes, kuras raksturoja divi parametri 1) klātienēs vai digitālais kultūras patēriņš un 2) aktīva vai pasīva aktivitāte.

1. tabula. Kultūras patēriņa indikatoru (aktivitāšu) kategorijas

Nr.p.k.	Kultūras patēriņa indikatoru (aktivitāšu) kategorijas
1	Audiovizuālie produkti (filmas, seriāli, video, TV)
2	Kultūras mantojums
3	Vizuālā māksla, fotogrāfija, dizains un arhitektūra
4	Literatūra
5	Skatuves māksla (teātris, opera, dejas, cirks u.tml.)
6	Mūzika
7	Citas ar kultūru saistītas aktivitātes (bērniem, izklaidei, notikumi, pirkumi)
8	Informācija par kultūru

9	Līdzdalība amatiermākslā
10	Citas līdzdalības aktivitātes
11	Citas aktivitātes

Katrai aktivitātei dienasgrāmatā bija raksturojošie **mēri**, kopā 11 – patērēšanas laiks; ilgums; atrašanās vieta; platforma, aplikācija, mājaslapa u.tml. (tikai digitālajām aktivitātēm); ierīces veids; īstenota vienatnē vai kopā ar kādu; ierosinātājs; maksas vai bezmaksas; darbam, mācībām vai personīgi īstenots; aktivitātes kategorija. Tas nozīmē, ka dalībnieki minēja katras kategorijas nosaukumu un raksturoja ar šiem rādītājiem. Tie ļāva saprast, cik ilgi, kur, kādā formā vai ierīcē, pēc kāda ierosinājuma, kopā vai individuāli, maksas vai bezmaksas, kādām vajadzībām tika patērētas dažādās kategorijas.

Papildus dienasgrāmatu datiem, tika ievākta informācija par dalībnieku sociodemogrāfiskajiem rādītājiem (dzimums, vecums, izglītība, dzīvesvieta, ģimenes stāvoklis, nodarbošanās, ienākumi u.tml.).

Dienasgrāmatas analizētas gan kvantitatīvi (saskaitot aktivitātes un to parametrus atsevišķos analīzes failos), gan kvalitatīvi (analizējot iedzīvotāju paradumus pret sociodemogrāfiskajiem rādītājiem un kopumā izdarot secinājumus par dalībnieku kultūras patēriņa stratēģijām). Kvantitatīvā analīze norāda uz parametru skaitu, piemēram, cik ir maksas pasākumi un cik bezmaksas, kas tiek darīts personīgi un kas darbam, kas ierosina dažādas aktivitātes un tamlīdzīgi, tomēr neviens no šiem parametriem tikai kvantitatīvā formā nedod patieso kultūras patēriņa ainu. Piemēram, maksas aktivitātes ir tās, par kurām tiek maksāts, bet par dažām jāmaksā tikai vienu reizi (piemēram, straumēšanas platformu abonēšanas un viedtelevīzijas maksas) un nelielas summas, savukārt citas ir vienreizējas un prasa lielāku summu (virs 50 eiro par biļeti uz koncertu vai izrādi). Var tikt minētas tikai dažas aktivitātes darba vajadzībām, bet tās var aizņemt ilgas stundas (piemēram, dalība semināros u.tml.). Dalībnieks var bieži klausīties mūziku, bet tas notiek automašīnā radio formā, attiecīgi, aktivitāte ir fons, nevis mērķtiecīgi darīta aktivitāte (kā koncerti, teātri u.tml.). Savukārt digitālās aktivitātes ir sarežģīti piefiksējamas – ne vienmēr iespējams precīzi atcerēties, kad ir izmantotas strumēšanas platformas mūzikas klausīšanai, ja tas notiek bieži, tāpēc arī norādītais laiks var būt aptuvens, kā arī nereti grūti piefiksēt visu informāciju, kas tiek lasīta tiešsaistē un fiksēt, vai tā bijusi saistībā ar kultūru (piemēram, ziņas par aktieriem, intervijas ar mūziķiem u.tml.). Izrietoši, dienasgrāmatās vērtīgākā informācija ir par dalībnieku kultūras patēriņa vietu starp citām (dažkārt konkurējošām) aktivitātēm, kā dažādi brīvā laika pavadīšanas veidi, pilsoniskās līdzdalības aktivitātes, dalība amatiermākslā u.tml. Mērķteritorijas kontekstā būtiski bija skatīties arī to, cik no kopējā patēriņa un kādās formās tiek patērēts dzīvesvietā un pārējā mērķteritorijā, kurā dalībnieks nedzīvoja. Tādējādi dienasgrāmatas parāda mērķteritorijai raksturīgās iezīmes kultūras patēriņā.

DALĪBNIEKU RAKSTUROJUMS

Pētījumā piedalījās 10 dalībnieki. Pētījuma izlases veidošanā bija uzstādījums iegūt pēc iespējas iekļaut cilvēkus ar dažādu 1) sociodemogrāfisko profilu un 2) dzīvesstila praksēm, lai izpētītu dažādās kultūras patēriņa stratēģijas mērķteritorijas iedzīvotāju vidū. Jāatzīmē, ka mērķteritorijas iedzīvotāju atsaucība piedalīties pētījumā bija zema, ja salīdzina ar citu Latvijas reģionu iedzīvotājiem (kas tika pētīti ārpus šī pētījuma).

Pēc vecuma dominēja vidējās vecuma grupas – 4 respondenti bija 45–54 gadu vecuma grupā, 3 bija 35–44 gadu vecuma grupā, 2 – 23–34 gadu vecuma grupā un viens 55–64 gadu vecuma grupā. **Pēc dzīvesvietas** lielākā daļa (8) bija no Liepājas, viens no Dienvidkurzemes novada un viens no Kuldīgas. Salīdzinoši vienveidīgo sadalījumu pēc vecuma un dzimuma atsvēra dalībnieku atšķirīgie **izglītības līmeņi** (augstākā izglītība maģistra, bakalaura līmenī un vispārējā vidējā), **pamatnodarbošanās** (speciālisti, ierēdņi, uzņēmēji, pašnodarbinātie, studenti un māsaimnieces), atšķirīgā **sasaiste ar kultūru** (nav sasaiste, pāris cilvēki mācījušies saistībā ar kultūru un viens sasaista nodarbošanos), **ģimenes stāvoklis** (precējušies vai dzīvo ar partneri, šķīrušies vai neprecējušies), **cilvēku skaits ģimenē** (no 1 līdz 4), **bērni līdz 18 gadu vecumam** (dzīvo ģimenē, nav, izauguši jau), atšķirīgi **personīgie un māsaimniecības ienākumi** (lai gan dominē vidēji un vidēji augsti ienākumi).

Dalībnieki kultūras patēriņa dienasgrāmatas pildīja dažādos laika posmos no 2025. gada janvāra līdz martam (ieskaitot), katrs 1 mēneša (jeb 30 dienu) garumā. Ierakstītais aktivitāšu skaits dienasgrāmatās ir ļoti dažāds – no 57 līdz 199 ierakstiem, uz vienu dalībnieku tie ir vidēji vairāk nekā 120 ierakstu.

REZULTĀTI

Dominējošs reģionāls kultūras patēriņš

Mērķteritoriju iedzīvotāju vidū dominē reģionālais kultūras patēriņš, kas nozīmē, ka pamatā kultūras aktivitātes tiek īstenotas mērķteritorijās vai to tuvējā apkārtnē. Kultūras pasākumi vairāk tiek apmeklēti dzīvesvietā vai netālu tai, tikai daži no dalībniekiem ir braukuši uz Rīgu, lai, piemēram, skatītos teātra izrādi vai baletu, apmeklētu kādu izstādi. Kuldīgas dalībniece ir devusies arī uz Liepāju, savukārt Liepājas dalībnieki tikai uz Rīgu. Dienasgrāmatas un sarunas ļāva secināt, ka norises un ceļojumi Lietuvā ir tipiskas šīs mērķteritorijas iedzīvotāju aktivitātes. Var secināt, ka attālums (precīzāk – norišu tuvums) ir nozīmīgs kultūras aktivitāšu īstenošanas faktors.

Dzīvesvietā balstītais, ne publiskais kultūras patēriņš ir dominējošais

Visiem dalībniekiem dominē dzīvesvietā balstītais kultūras patēriņš, kas nozīmē, ka tiek īstenotas tādas aktivitātes, ko pamatā iespējams veikt dzīvesvietā – lasītas grāmatas (drukātā un elektroniskā formā), rokdarbi, klausīta mūzika, skatīta televīzija, straumēšanas platformas un cita veida audiovizuālais saturs, skatīti video tiešsaistē un tamlīdzīgi. Ne visas no tām ir digitālās aktivitātes, pētījuma dalībnieki ļoti daudz laika pavada dzīvesvietā nodarbojoties ar rokdarbiem un grāmatu lasīšanu. Tomēr jāņem vērā, ka līdz ar digitālo tehnoloģiju attīstību dzīvesvietā balstītais patēriņš ir pārgājis uz mobilajām formām, t.i. digitālā kultūras patēriņa savās viedierīcēs (viedtālrunī, planšetē u.tml.). Vairāk tas dominē gados jaunāko dalībnieku vidū. Mobili tiek patērēta mūzika, video, iegūta informācija par kultūru, arī lasītas e-grāmatas.

Klātienē aktivitātes dominē

Lai gan dalībnieki vairāk patērē mājas kultūru jeb dzīvesvietā balstīto, tomēr kopumā dominē tieši klātienē aktivitātes formas, kas neprasa tiešsaistes iesaisti, īpaši grāmatu lasīšana un rokdarbi (adīšana u.tml.). Papildus tam, mērķteritoriju, īpaši Liepājas, iedzīvotāji ir ļoti aktīvi kultūras patērētāji ārpus mājas – tipiski, ka vairākas reizes mēnesī tiek apmeklēta vietējā Liepājas koncertzāle “Lielais dzintars”, Liepājas teātris, Liepājas Leļļu teātris, pieminēti tiek arī pasākumi Liepājas Olimpiskā centra Rožu zālē un citās kultūrvietās. Pie klātienē aktivitātēm tiek ieskaitītas arī tās aktivitātes, kas nesaistās ar kultūru (brīvā dabā, sporta, dārza darbi u.tml.), kas parāda, ka mērķteritoriju iedzīvotāji kopumā vērsti uz klātienē pieredzi uzkrāšanu, ne atrašanos digitālajā telpā.

Koncertzāles un citas kultūras norišu iespējas tiek novērtētas

Ņemot vērā Liepājas koncertzāles “Lielais dzintars” apmeklētās norises un nopirktās biļetes uz pasākumiem nākotnē, kas parādās dienasgrāmatās, kā arī sarunas ar dalībniekiem, īpaši Liepājas iedzīvotāji novērtē plašo piedāvājumu, kas pieejams Liepājas pilsētā. Dalībnieki novērtē ne vien pasākumu daudzumu, bet arī daudzveidību un kvalitāti, jo ir iespēja apmeklēt gan augstvērtīgus akadēmiskās mūzikas, gan populārās mūzikas koncertus, kā arī iespēja apmeklēt teātri. Sarunā ar dalībniekiem redzams, ka Liepājieki sevi vērtē kā pašpietiekamus, jo daudz kas ir pieejams uz vietas un neprasa doties uz galvaspilsētu.

Daudzveidīgas dabas piedāvātās iespējas brīvā laika pavadīšanai

Mērķteritoriju dalībnieki, īpaši no Liepājas, izmanto pilsētas unikālo novietojumu un dabas dotās iespējas, diezgan bieži dodoties pastaigās, pārgājienos, nūjošanas pastaigās un citās aktivitātēs pie jūras, arī citur pilsētvidē. Salīdzinot ar citu reģionu dalībniekiem (citā pētījumā ar šo metodi), izteikti redzams, ka liepājieki un arī citu mērķteritoriju iedzīvotāji atrod daudzveidīgus veidus, kā pavadīt laiku pie dabas. Kā redzams dienasgrāmatās un pēc sarunām ar dalībniekiem, brīvajā laikā aktivitātes brīvā dabā ir nozīmīga ikdienas sastāvdaļa, turklāt ir tādi, kas nemaz nevēlas pavadīt šo laiku iekštelpu aktivitātēs (t.sk. kultūras), vēl jo vairāk – patērējot kultūru digitālā veidā. Tie, kuri ikdienu pavada telpās un pie datora, vēlas atslēgties no ekrāniem, arī Covid-19 pandēmijas laikā un pēc tās arvien vairāk kļūva aktivitātes svaigā gaisā.

Sports, dārzs un ārtelpu norises kā konkurējošas kultūras aktivitātēm

Izteikti redzams, ka mērķteritoriju iedzīvotājiem līdztekus ārtelpu norisēm brīvā dabā (pastaigām, pārgājieniem u.tml.) ir nozīmīgas arī fiziskās aktivitātes, turklāt tās īsteno dažādu vecumu dalībnieki. Īstenošanās fiziskās jeb

sporta aktivitātes ir daudzveidīgas, sākot ar sporta zāles un nodarbību apmeklējumu, līdz strītbolam un nūjošanai. Tās aizņem diezgan lielu laiku ikdienas un savā ziņā konkurē ar dažādām kultūras aktivitātēm, kā grāmatu lasīšana, filmu skatīšanās, kas ir ikdienā integrētas un neprasa lielu plānošanu, bet ir izdarāmas brīžos, kad nav jāstrādā, jāmacās vai jābūt kopā ar maziem bērniem vai citiem aprūpējamiem. Vēl viena konkurējošā aktivitāte ir dārza darbi, kas iedzīvotājiem, kuriem ir sava privātmāja un dārzs, aizņem diezgan lielu laiku (īpaši tuvojoties pavasarim). Vairāki dalībnieki atzīst, ka tikai ziemas periodā ir iespēja vairāk apmeklēt kultūras norises, savukārt siltajā periodā dominē dārza darbi.

Prāta un erudīcijas spēļu popularitāte

Tieši Liepājā ļoti populāra aktivitāte ir prāta un erudīcijas spēles dažādās publiskās vietās. Aptuveni puse no dalībniekiem tādās piedalās, turklāt vairāk nekā vienu reizi mēnesī. Viena no dalībniecēm piedalās šādu spēļu organizēšanā, jo ļoti interesē Liepājas vēsture un novadpētniecība. Tas ir aizraujošs veids, kā pavadīt laiku kopā ar citiem cilvēkiem, apgūt ko jaunu, īpaši par savu dzīvesvietu.

Kultūrvietas un kafejnīcas kā pulcēšanās vieta

Liepājā būtiska satikšanās vieta ir dažādas kultūrvietas un kafejnīcas, īpaši svarīgi tas ir gados jaunākiem cilvēkiem (līdz 40), bet arī vecāka gadagājuma cilvēki labprāt satiek draugus kafejnīcās. Salīdzinot ar citiem Latvijas reģionu kultūras patērētājiem (no cita pētījuma), redzams, ka Liepājā tik tiešām ir aktīvāki gājēji uz dažādām kultūrvietām un kafejnīcām, kas liecina, ka satikšanās vietu kultūra ir nozīmīga Liepājas sastāvdaļa ar potenciālu būt arī par kultūras patēriņa vietām, ja tajās tiek integrētas dažādas citas aktivitātes (izstādes, lasīšanas stūrīši, galda spēļu vietas u.tml.).

Kultūras līdzdalībai ir daudzveidīgas izpausmes formas

Dalībnieku dienasgrāmatas parāda, ka kultūras līdzdalībai var būt dažādas formas, turklāt Liepājā tās ir iespēja izmantot visai plaši, ņemot vērā pilsētas salīdzinoši lielo izmēru un plašo aktivitāšu klāstu, ko tā piedāvā. Lai gan tikai daži dalībnieki bija aktīvi amatiermākslā, ir arī tādi, kuriem ir pastiprināta interese par kultūras radīšanu – romānu rakstīšanu, novadpētniecību, arhīvu satura un vēstures pētniecību. Būtiski, ka šīs lietas ļauj viņiem veidot ar Liepāju saistītu saturu – grāmatas, spēles, stāstus un citas aktivitātes. Jāņem vērā, ka dienasgrāmatu pildītāji bija aktīvi dalībnieki, bet viņu pieredze parāda uz daudzveidīgajām kultūras līdzdalības formām, kas ir iespējamas Liepājā.

Pilsoniski aktīvs dzīvesveids vs. aktīva kultūras līdzdalība

Interesants mērķteritorijas kultūras patērētāju profila aspekts ir pilsoniskās līdzdalības aktivitāte. Secināts, ka dalībnieki, kuri ir ļoti aktīvi pilsoniskajā līdzdalībā – piedalās politiskajās partijās, kopienu aktivitātēs, iesaistās brīvprātīgajā darbā un darbojas NVO, mazāk iesaistās kultūras aktivitātēs. Attiecīgi, viņu interese ir fokusēta uz pilsonisko aktivitāti un aizņem diezgan daudz brīvā laika, bet kultūras aktivitātēm viņu ikdienā vieta samazinās. Piemēram, tiek apmeklētas partiju sanāksmes un NVO biedru tikšanās, bet brīvajā laikā pamatā lasītas grāmatas un patērēts audiovizuālais saturs, atstājot maz vietu publiskām aktivitātēm, kā teātri, izrādes, izstādes un muzeji. Kāda no dalībniecēm atzina, ka publiskās kultūras aktivitātes ir pēdējais, ko viņa dara, ja ir palicis brīvais laiks pēc darba, mājas darbiem un darba partijā. Tomēr šo aspektu būtu vērts pētīt padziļinātāk, saprotot, kā dažādas kopienu prakses sasaistās ar kultūras norisēm.

KOPSAVILKUMS

Pētījuma **mērķis** bija padziļināti izpētīt Liepājas, Dienvidkurzemes un Kuldīgas novadu iedzīvotāju individuālos kultūras patēriņa paradumus klātienē un digitālajā vidē, fokusējoties, kā mijiedarbojas klātienē un digitālās kultūras aktivitātes un kā iedzīvotāji veido dažādas kultūras patēriņa prakses konkrētajā mērķteritorijā. Tika iegūta 10 dalībnieku kultūras patēriņa dienasgrāmatas, katra par 1 mēneša (30 dienu) periodu. Katrs dalībnieks vidēji mēneša laikā īstenoja vairāk nekā 120 aktivitātes, kas ietvēra 9 dažādu kultūras kategoriju aktivitātes un arī citus līdzdalības un brīvā laika pavadīšanas veidus. Tādējādi kultūras patēriņš mērķteritorijā skatīts kontekstā ar iedzīvotāju dzīvesstilu un citiem brīvā laika pavadīšanas veidiem.

Kultūras patēriņa dienasgrāmatas ļāva izdarīt vairākas būtiskas atziņas par mērķteritorijas iedzīvotāju kultūras patēriņa un līdzdalības paradumiem:

- **Mērķteritorijās dominējošs ir reģionālais kultūras patēriņš** – kultūras aktivitātes tiek īstenotas mērķteritorijās vai to tuvējā apkārtnē. Reti iedzīvotāji dodas uz Rīgu, bet ik pa laikam tiek apmeklētas norises Lietuvā, kas attāluma ziņā ir tuvāk, ļaujot secināt, ka Liepājas iedzīvotāji ir pašpietiekami un ka attālums ir nozīmīgs kultūras aktivitāšu īstenošanas faktors.
- **Dzīvesvietā balstītais, ne publiskais kultūras patēriņš ir dominējošais.** Ne visas no tām ir digitālās aktivitātes, pētījuma dalībnieki ļoti daudz laika pavadā dzīvesvietā nodarbojoties ar rokdarbiem un grāmatu lasīšanu. Tomēr jāņem vērā, ka līdz ar digitālo tehnoloģiju attīstību dzīvesvietā balstītais patēriņš ir pārgājis uz mobilajām formām, t.i. digitālā kultūras patēriņa savās viedierīcēs (viedtālrunī, planšetē u.tml.). Vairāk tas dominē gados jaunāko dalībnieku vidū.
- **Klātienē aktivitātes dominē** – lai gan dalībnieki vairāk patērē mājas kultūru jeb dzīvesvietā balstīto, tomēr kopumā dominē tieši klātienē aktivitātes formas, kas neprasa tiešsaistes iesaisti, īpaši grāmatu lasīšana un rokdarbi (adīšana u.tml.). Papildus tam, mērķteritoriju, īpaši Liepājas, iedzīvotāji ir ļoti aktīvi kultūras patērētāji ārpus mājas.
- **Koncertzāles un citas kultūras norišu iespējas tiek novērtētas** – iedzīvotāji apmeklējuši un pirkuši biļetes uz notikumiem Liepājas koncertzālē “Lielais dzintars”. Dalībnieki novērtē ne vien pasākumu daudzumu, bet arī daudzveidību un kvalitāti, jo ir iespēja apmeklēt gan augstvērtīgus akadēmiskās mūzikas, gan populārās mūzikas koncertus, kā arī iespēja apmeklēt teātri.
- **Daudzveidīgas dabas piedāvātās iespējas brīvā laika pavadīšanai** (došanās pastaigās, pārgājienos, aktivitātes pie jūras u.tml.) ir raksturīgas mērķteritorijās un nozīmīga dalībnieku ikdienas daļa, kas savā ziņā konkurē ar kultūras aktivitātēm. Iedzīvotājiem brīvajā laikā ir svarīgi atrasties ārpus mājas, brīvā dabā, īpaši tiem, kas ikdienu pavadā iekštelpās, ir maza interese īstenot aktivitātes digitālajā vidē.
- **Sports, dārzs un ārtelpu norises** – tās aizņem diezgan lielu laiku ikdienas un savā ziņā konkurē ar dažādām kultūras aktivitātēm, kā grāmatu lasīšana, filmu skatīšanās, kas ir ikdienā integrētas un neprasa lielu plānošanu, bet ir izdarāmas brīžos, kad nav jāstrādā, jāmacās vai jābūt kopā ar maziem bērniem vai citiem aprūpējamiem. Ziemas periodā šīs aktivitātes ir mazāk dominējošas, dodot iespēju apmeklēt kultūras norises.
- **Prāta un erudīcijas spēles** ir populāras dalībnieku vidū un tas ir aizraujošs veids, kā pavadīt laiku kopā ar citiem cilvēkiem, apgūt ko jaunu, īpaši par savu dzīvesvietu.
- **Kultūrvietas un kafejnīcas kā pulcēšanās vieta** – Liepājā ir aktīvāki gājēji uz dažādām kultūrvietām un kafejnīcām, kas liecina, ka satikšanās vietu kultūra ir nozīmīga Liepājas sastāvdaļa ar potenciālu būt arī par kultūras patēriņa vietām, ja tajās tiek integrētas dažādas citas aktivitātes (izstādes, lasīšanas stūrīši, galda spēļu vietas u.tml.).
- **Kultūras līdzdalībai ir daudzveidīgas izpausmes formas**, turklāt Liepājā tās ir iespēja izmantot visai plaši, ņemot vērā pilsētas salīdzinoši lielo izmēru un plašo aktivitāšu klāstu, ko tā piedāvā. Lai gan tikai daži dalībnieki bija aktīvi amatiermākslā, ir arī tādi, kuriem ir pastiprināta interese par kultūras radīšanu – romānu rakstīšanu, novadpētniecību, arhīvu saturu un vēstures pētniecību. Būtiski, ka šīs lietas ļauj viņiem veidot ar Liepāju saistītu saturu – grāmatas, spēles, stāstus un citas aktivitātes.
- **Pilsoniski aktīvs dzīvesveids samazina kultūras līdzdalību** – interesanta atziņa, kas parādās dienasgrāmatās, ka tie, kuri ir pilsoniski aktīvi (piedalās politiskajās partijās, kopienu aktivitātēs, iesaistās brīvprātīgajā darbā un darbojas NVO), mazāk iesaistās kultūras aktivitātēs. Šo aspektu būtu vērts pētīt padziļinātāk, saprotot, kā dažādas kopienu prakses sasaistās ar kultūras norisēm.